

Kateřina Hrušková: Společenská role knoflíku a Jindřich Waldes.

Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Historický ústav, 2022.

posudek školitelky

Mgr. et Mgr. Kateřina Hrušková předložila k obhajobě disertační práci, jejíž téma *Společenská role knoflíku a Jindřich Waldes* lze považovat za zcela originální, původní a v našem badatelském kontextu doposud nezpracované. Téma disponuje interdisciplinárním potenciálem, který se autorce po mém soudu podařilo velmi dobře zúročit. Její disertace tak v sobě propojuje postřehy z dějin kultury, umění a uměleckého řemesla, dějin idejí a dotýká se rovněž dějin sociálních a politických, neboť jak autorka opakovaně ukazuje, knoflíky a zejména způsoby jejich užívání a nošení nejednou odrážely konkrétní sociální a politické události a procesy.

Zájem o problematiku *knoflíků a šatních spínadel* provází Kateřinu Hruškovou dlouhá léta, neboť působí jako kurátorka v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, kde spravuje rozsáhlou sbírku knoflíků. Právě z jejího profesního zaměření se před několika lety zrodila myšlenka zabývat se knoflíkem jako badatelským tématem. Byla motivována takřka absolutní absencí odborného zájmu, který by byl v domácím badatelském kontextu primárně cílen právě na knoflík a šatní spínadla. Jak upozorňuje již v úvodu své disertační práce, pakliže se někdo knoflíku věnuje, jde vždy pouze o součást širšího tématu, např. výzkumu lidového oděvu.

Prvotním předpokladem pro napsání disertační práce se tedy stala dokonalá znalost hmotného pramene/hmotných pramenů, kterou Kateřina Hrušková doplnila zkušenostmi ze dvou badatelských pobytů realizovaných ve Velké Británii, kde se jí podařilo proniknout nejen k rozsáhlým sbírkovým fondům paměťových institucí, ale i do svérázné komunity sběratelů a laických badatelů. Podle původního očekávání se musela vypořádat s tím, že v české odborné literatuře je knoflíku věnována skutečně jen okrajová pozornost. K zahraniční literatuře musela potom přistupovat se zvýšenou mírou kritického přístupu, neboť řada titulů pochází z provenience soukromých badatelů, nadšenců a laiků, a dochází tudíž ke stírání rozdílů mezi popularizačními (až diletantskými) a odbornými texty. Bylo třeba vypořádat se rovněž s absencí jakéhokoli výraznějšího teoretického přístupu. Navzdory tomu se jí podařilo dospět ke smysluplnému a funkčnímu teoretickému východisku, když využila a dále promýšlela podněty artikulované např. Goettfriedem Semperem, Ninou Edwards nebo Veronique Béloar a zejména se nechala inspirovat strukturalistickými teoriemi Jana Mukařovského, na jejichž základě vnímá knoflík jako nositele informace.

Ve své disertační práci Kateřina Hrušková rezignovala na knoflík jako šatní spínadlo (*primární funkce*) nebo sběratelský artefakt a zcela nově vymezuje a uchopuje jeho *sekundární funkce*, kdy na knoflík nahlíží jako na prostředek komunikace a zabývá se jeho společenskými rolemi. Vymezení sekundárních funkcí knoflíku logicky vyústilo k jejich typologii, což se projevuje i ve struktuře disertační práce (jednotlivé kapitoly a podkapitoly). Jako školitelka si cením zejména obsáhlé úvodní teoretické části *Prameny, literatura a možnosti přístupu k tématu* (první kapitola), kde autorka přehledně, systematicky a především funkčně analyzuje prameny, literaturu a vymezuje možnosti teoretických východisek výzkumu. Již z této kapitoly je patrná značná schopnost jejího teoretického myšlení a teoretického ukotvení zkoumaného tématu. Další kapitoly potom reflektují knoflík ve zcela konkrétních situacích, a to jak z hlediska jeho vzniku, užívání, resp. nošení, i přijímání a dešifrování soudobou společností. Kateřina Hrušková tak velmi zdařile ověřila svůj hlavní badatelský předpoklad, kterým knoflík definovala jako nositele určité informace a přisoudila mu zejména komunikační funkci.

Jako velmi zdařilou vnímám rovněž jazykovou, stylistickou a formální úroveň disertační práce. včetně vhodných obrazových příloh.

Z pozice školitelky hodnotím doktorské studium Mgr. et Mgr. Kateřiny Hruškové jako velmi příkladné. Doktorandka postupovala od počátku studia velmi systematicky, svůj postup se mnou vždy konzultovala, studijní povinnosti plnila často v předtermínech, realizovala zahraniční badatelské stáže ve Velké Británii, zapojovala se do řešení interních fakultních grantů, účastnila se odborných konferencí a publikovala dílčí studie v odborném tisku. Ve třetím a čtvrtém roce studia se stala hlavní organizátorkou tradiční doktorandské konference České, slovenské a československé dějiny 20. století, pořádané FF UHK. Připomenout je třeba skutečnost, že doktorandka předložila disertaci k obhajobě několik měsíců před koncem standardní doby studia, což je nejen v kontextu FF UHK velmi výjimečné.

Téma disertační práce tak, jak bylo vymezeno a zpracováno, ukazuje možnou cestu jak ke knoflíkům (a dost možná i dalším podobným artefaktům) badatelsky přistupovat. V českém prostředí, kde je doposud obvyklý a převažující především v dobrém slova smyslu diletantský náhled sběratelských komunit i sběratelů solitérů, tak její disertace nepochybně poslouží jako prvotní impulz k rozvoji seriózního badatelského zájmu. Mgr. et Mgr. Kateřina Hrušková by měla po zpracování případných připomínek oponentských posudků a námětů vzešlých z obhajoby disertační práce zvážit publikování disertace

Disertační práci Mgr. et Mgr. Kateřiny Hruškové považuji za velmi zdařilou a bez sebemenšího zaváhání ji doporučuji k obhajobě.

doc. PhDr. Veronika Středová, Ph.D.

V Hradci Králové 3. června 2022.